

ше прибутку, ніж група з середньою прибутковістю та вищою швидкістю обороту.

Також можна розрахувати час протягом якого номенклатурна група здійснює один оборот, тобто період обороту. Це дає змогу спрогнозувати майбутні грошові потоки, і уникнути втрат, у зв'язку з нестачею ресурсів для здійснення господарської діяльності, а відповідно і зменшити ризик зниження прибутковості в цілому. Чим нижче абсолютне значення даного показника, тим ефективнішим є виробництво такої номенклатурної групи.

Прискорення оборотності групи виробів можна розрахувати по їх абсолютному та відносному вивільненню. Під абсолютним вивільненням розуміється зниження суми номенклатурних груп у поточному році порівняно з попереднім при тому ж обсязі реалізації продукції або при його збільшенні [5]. Відносне вивільнення являє собою випередження темпів зростання обсягів продажу над темпами зростання виробництва продукції. У цьому випадку меншим обсягом виготовленої продукції забезпечується більша виручка. Визначення даних показників на рівні кожної номенклатурної групи дає можливість підприємству прогнозувати потребу в оборотних коштах, за рахунок визначення економічно обгрунтованої суми додаткового залучених в оборот коштів кожною номенклатурною групою чи вилучених за рахунок прискорення їх оборотності.

IV. Висновки. Отже, розроблена обліково-інформаційна система та розраховані на її основі показники дають змогу здійснювати управління якістю формування прибутку на рівні окремих номенклатурних груп. Отримання такої інформації можливе лише за умови ведення детального управлінського обліку в частині витрат, доходів та фінансових результатів у розрізі структури виробництва та

однорідних груп продукції. Проведення такої деталізації рахунків фінансового обліку дасть змогу вирішувати питання щодо формування асортименту продукції, збільшення обсягів виробництва певних номенклатурних груп, чи навпаки його зниження, зняття окремих груп з виробництва та багато інших, що сприятиме нарощенню обсягів прибутку.

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-1>

2. Дюкарева Х. Л. Удосконалення методики обліку фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / Х. Л. Дюкарева // Економіка і організація поліграфії. – Режим доступу : <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-12/12.pdf>

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.99 № 291 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

4. Лебедева А. М. Методичні аспекти аналізу ділової активності підприємства / А. М. Лебедева // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2010. – №2. – с. 138-145. – Режим доступу: <http://dspace.opu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2048/1/%D0%92%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B3%D0%BA%20%D0%2B.pdf>

5. Велкова І. Ю. Сучасні методики розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств АПК / І. Ю. Велкова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 1. – С. 46-51. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vsed_2013_1_8.pdf

The article deals with the specifics of formation of profit at the enterprises of concrete products, in terms of grouping income and expenses at the level of departments, sections and nomenclature groups. The role of management accounting in ensuring an effective system of internal decision-making by users through the calculation of a number of indicators of business activity.

УДК 334.716:330.15(049.3)

Шкроміда В. В., Немеш М. І.

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХІД ОЦІНЮВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто методичні особливості оцінювання ресурсного потенціалу підприємства з використанням інтегрального підходу. Узагальнено багатогранний характер об'єкта дослідження та простежено в динаміці основні тенденції його поведінки. Наведено розрахунки, які слугуватимуть вичерпною

інформаційною основою для прийняття ефективних управлінських рішень.

Ключові слова: ресурсний потенціал, інтегральна оцінка, метод відстаней, система прийняття рішень.

I. Вступ. В сучасних умовах мінливості господарювання перед керівництвом підприємства постає необхідність оцінювати поточні і перспективні можливості та, відповідно, співставляти їх з наявним потенціалом. Такий підхід дозволяє оптимізувати господарську діяльність, а також ефективно управляти та використовувати власні і залучені ресурси. Саме від цього, вважаємо, залежить успіх у підприємницькій діяльності господарюючого суб'єкта. За таких умов, необхідність ефективного управління ресурсним потенціалом підприємства є дуже важливою в сучасних умовах і це свідчить про її актуальність.

Підвищення рівня ефективного управління ресурсним потенціалом підприємства можливе на основі використання сучасних методів діагностики та оцінки. Оцінка ресурсного потенціалу підприємства має бути комплексною, тобто відображати систематизацію результатів всебічного економічного аналізу. Проблеми оцінювання ресурсного потенціалу господарюючих суб'єктів досліджували ряд вчених-економістів, таких як В. Прохоров, І. Шаманська, Дж. Барней, С. Близнюк, О. Клімахіна, Л. Балабанова, Л. Ковальська, В. Цициліна, М. Щепакін та ін. Однак, перманентна мінливість умов господарювання вимагають перегляду існуючих доробок та розробку нових підходів щодо управління ресурсним потенціалом підприємства, зокрема будівельної галузі.

II. Постановка завдання. З метою підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства, вважаємо, є необхідність вдосконалення методики його оцінювання, що у підсумку підсилить систему прийняття виважених рішень.

III. Результати. Основою розвитку будь-якого підприємства є його ресурсний потенціал, кількісні та якісні характеристики якого відображають впорядковану сукупність ресурсів, що включають матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси. Ресурсний потенціал підприємства слід розглядати, з одного боку, як специфічну економічну категорію, що є наслідком взаємодії всіх ресурсів підприємства, не лише наявних, а й прихованих, а з іншого – як економічну основу підприємства, що характеризується системою показників, які відображають не тільки наявні ресурси, а й їхні резерви, які можуть бути використані за визначених умов.

Проведення оцінки дає можливість встановити як функціонує ресурсний потенціал,

чи досягаються поставлені цілі, як зміни та вдосконалення в управлінні впливають на повноту використання ресурсів підприємства та ефективність управління ним [1]. З огляду на це, пропонується інтегральний метод дослідження. Під час даного методу розраховується інтегральний показник на базі узагальнюючих показників за рівнем ефективності їх використання [2, с. 135].

Початковим і найбільш відповідальним етапом при визначенні інтегральної (комплексної) оцінки підприємства для прийняття управлінських рішень є формування системи аналітичних показників. Від їх правильного аналітичного вибору, вірогідності і побудови залежить об'єктивність інтегральної оцінки діяльності господарюючих суб'єктів [4].

При відборі показників для кожного виду досліджуваних ресурсів необхідно проаналізувати сукупність можливих аналітичних даних, які за своїм змістом найбільш репрезентативно характеризують величину та рівень використання досліджуваних ресурсів підприємства. При цьому слід зазначити, що показники, які використовуються в ході аналізу, поділяються на стимулятори і дестимулятори. Крім правильного вибору показників, необхідно вибрати адекватний метод розрахунку інтегрального показника. Відомо, в економічному аналізі використовується дві групи методів комплексної оцінки – детерміновані та стохастичні. Кожні з них, зрозуміло, мають свої переваги та недоліки.

На основі вивчених джерел, врахувавши всі плюси та мінуси методів комплексної оцінки встановлено, що найбільш прийнятним і доцільним для проведення аналізу ресурсного потенціалу господарюючого суб'єкта є застосування методу відстаней. Вказаний метод комплексної оцінки полягає у вивченні результатів діяльності порівняно з «еталоном», до якого прагне підприємство. Він ґрунтується на визначенні ступеня близькості об'єктів, які вивчаються, до об'єкта, що виступає в ролі «еталона»:

$$I_{pn} = \sqrt{\sum (1-x_c)^2}, \quad (1)$$

де I_{pn} – інтегральний показник ресурсного потенціалу підприємства;

x_c – стандартизований показник.

В свою чергу, стандартизований показник розраховується за формулою:

$$x_c = \frac{x_{em}}{x_n}, \quad (2)$$

де x_{em} – показник еталонного значення;
 x_n – вихідні дані аналізованого періоду.

Для проведення досліджень було використано дані фінансово-господарської діяльності ТДВ «Івано-Франківськзалізобетон», як одного з вагомих учасників регіонального ринку будівельних матеріалів. Враховуючи специфі-

ку обраного підприємства у ході досліджень за допомогою експертного методу було виділено три структурні компоненти ресурсного потенціалу, а саме матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси.

Наступним етапом є формування матриці стандартизованих коефіцієнтів шляхом співвідношення значення фактичних показників з «еталоном» по кожному із видів ресурсів (табл. 2).

Розраховуємо відстань від еталонного показника до конкретних значень показників оціню-

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунку інтегрального показника ресурсного потенціалу ТДВ «Івано-Франківськзалізобетон» за 2009-2014 рр.

Показники		Роки						Еталонне значення
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	
I. Матеріальні ресурси								
1	Коефіцієнт зносу	0,418	0,490	0,531	0,566	0,606	0,650	0,418
3	Фондовіддача	0,534	0,604	0,528	0,669	0,800	1,002	1,002
4	Коефіцієнт прибутковості ОЗ	-0,080	-0,191	0,005	0,045	0,054	0,107	0,107
5	Рентабельність ОЗ	-7,970	-19,056	0,520	4,490	5,385	10,742	10,742
6	Матеріаловіддача	1,262	1,281	1,219	1,254	1,258	1,179	1,281
II. Нематеріальні ресурси								
1	Коефіцієнт зносу	1	1	1	1	1	1	1
2	Фондомісткість	0,0003	0,0003	0,0003	0,0002	0,0002	0,0001	0,0003
3	Коефіцієнт прибутковості НМА	-398,2	-973,3	26,9	232,4	277,4	553,4	553,4
III. Фінансові ресурси								
1	Коефіцієнт автономії	0,666	0,834	0,899	0,881	0,920	0,567	0,920
2	Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,129	0,217	0,000	0,000	0,000	0,000	0,217
3	Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,093	0,077	0,182	0,055	0,512	0,035	0,512
4	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,795	1,051	0,899	0,881	0,920	0,567	1,051
5	Коефіцієнт фінансового ризику	0,332	0,352	0,203	0,063	0,557	0,063	0,557
6	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,090	0,122	0,027	0,036	1,114	0,750	1,114
7	Коефіцієнт загальної ліквідності	3,643	3,580	1,729	1,936	6,349	2,088	6,349
8	Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,561	1,798	0,580	0,868	2,384	1,273	2,561
9	Коефіцієнт граничної ліквідності	3,102	2,590	1,135	1,412	4,446	1,596	4,446
10	Коефіцієнт маневрування	-0,508	-0,434	-0,656	-0,696	-0,731	-0,696	-0,434
11	Коефіцієнт структури оборотних коштів	-1,004	-1,314	-2,285	-1,774	-1,839	-0,598	-0,598
12	Коефіцієнт загального покриття	3,643	3,580	1,729	1,936	6,349	2,088	6,349

Матриця стандартизованих коефіцієнтів досліджуваних ресурсів
ТДВ «Івано-Франківськзалізобетон» за 2009-2014 рр.

Показники		Відношення фактичного до еталонного значення					
		2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
I. Матеріальні ресурси							
1	Коефіцієнт зносу	1,000	1,172	1,270	1,353	1,449	1,555
3	Фондовіддача	0,533	0,603	0,527	0,668	0,799	1,000
4	Коефіцієнт прибутковості	-0,742	-1,774	0,048	0,418	0,501	1,000
5	Рентабельність ОЗ	-0,742	-1,774	0,048	0,418	0,501	1,000
6	Матеріаловіддача грн.	0,985	1,000	0,951	0,979	0,982	0,920
II. Нематеріальні ресурси							
1	Коефіцієнт зносу	1	1	1	1	1	1
2	Фондомісткість	1,000	0,000	1,129	0,000	0,949	0,000
3	Коефіцієнт прибутковості НМА	-0,720	1352	0,020	11686	0,024	23313
III. Фінансові ресурси							
1	Коефіцієнт автономії	0,724	0,906	0,977	0,957	1,000	0,616
2	Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,594	1,000	0,000	0,000	0,000	0,000
3	Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,181	0,150	0,355	0,108	1,000	0,069
4	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,757	1,000	0,856	0,839	0,876	0,540
5	Коефіцієнт фінансового ризику	0,597	0,633	0,364	0,112	1,000	0,112
6	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,080	0,109	0,024	0,033	1,000	0,673
7	Коефіцієнт загальної ліквідності	0,574	0,564	0,272	0,305	1,000	0,329
8	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,000	0,702	0,226	0,339	0,931	0,497
9	Коефіцієнт граничної ліквідності	0,698	0,582	0,255	0,318	1,000	0,359
10	Коефіцієнт маневрування	1,171	1,000	1,513	1,603	1,684	1,604
11	Коефіцієнт структури оборотних коштів	1,677	2,195	3,819	2,965	3,073	1,000
12	Коефіцієнт загального покриття	0,574	0,564	0,272	0,305	1,000	0,329

ваних об'єктів, а також суму відстаней по кожному підприємству для отримання інтегрального показника. Також, це дає можливість визначити місце кожного року з урахуванням найменшої рейтингової оцінки, який можна вважати найкращим (табл. 3).

Тобто, для матеріальних ресурсів 2014 рік має найменшу рейтингову оцінку, тому його можна вважати найкращим, на другому місці є 2013 рік, на третьому – 2012 і т. д. Для нематеріальних ресурсів 2013 рік має найменшу рейтингову оцінку, тому його можна вважати найкращим, на другому місці є 2011 рік, на третьому – 2009 і т. д. Для фінансових ресурсів 2013 рік має найменшу рейтингову оцінку, тому його можна вважати найкращим, на другому місці є 2010 рік, на третьому – 2009 і т. д.

Оскільки, метод відстаней передбачає кращим значенням найменшу величину, то для візуального сприйняття значень інтегральної оцінки розрахуємо обернений до нього показник:

$$I^* = \frac{1}{I_{pn}}, (3)$$

де I^* – обернений інтегральний показник ресурсного потенціалу;

I_{pn} – інтегральний показник ресурсного потенціалу.

Такі перетворення дають змогу краще зрозуміти і наглядно відобразити отримані значення. Сформуємо кінцеві результати, розраховані за вище наведеною формулою, у вигляді наступної таблиці.

Таблиця 3

**Результати інтегральної оцінки досліджуваних ресурсів
ТДВ «Івано-Франківськзалізобетон» за 2009-2014 рр.**

Показники	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Інтегральний показник, Ім.р.	2,507	3,946	1,452	0,955	0,860	0,561
Рейтингова оцінка, R	5	6	4	3	2	1
Інтегральний показник, Ін.м.р.	1,719	1351	0,988	11685	0,977	23312
Рейтингова оцінка, R	3	4	2	5	1	6
Інтегральний показник, Іф.р.	1,470	1,360	1,823	2,007	1,007	1,889
Рейтингова оцінка, R	3	2	4	6	1	5

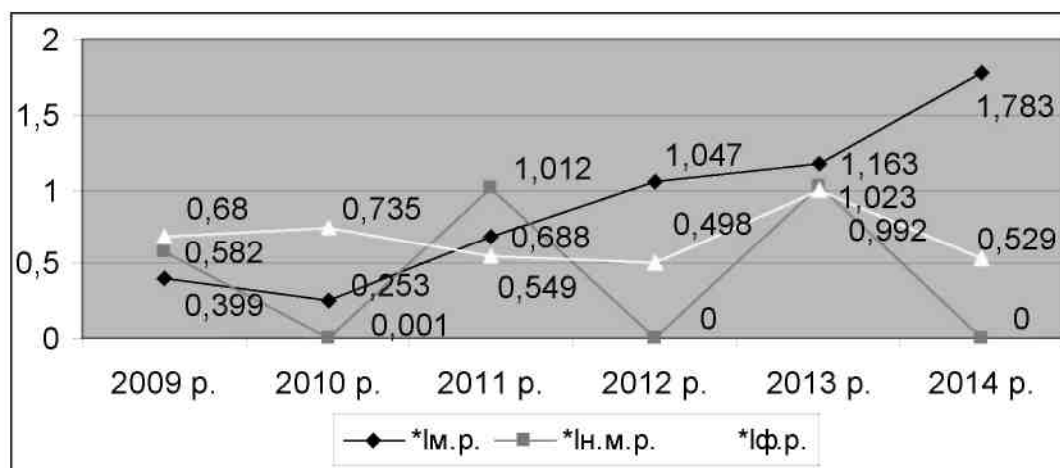
Таблиця 4

**Розраховані інтегральні показники ресурсного потенціалу
ТДВ «Івано-Франківськзалізобетон» за 2009-2014 рр.**

Обернені інтегральні показники	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
*Ім.р.	0,399	0,253	0,688	1,047	1,163	1,783
*Ін.м.р.	0,582	0,001	1,012	0,000	1,023	0,000
*Іф.р.	0,680	0,735	0,549	0,498	0,992	0,529

Для наочного відображення розрахованих інтегральних показників ресурсного потенціалу підприємства будівельних матеріалів побудовано наступний рисунок.

середньої величини, що характеризує сукупність. Чим менша варіація, тим одноріднішою є сукупність і більш надійною (типовою) є середня величина [5, с. 223]. Для цього скорис-

Рис. 1. Інтегральні показники ресурсного потенціалу ТДВ «Івано-Франківськзалізобетон» за 2009-2014 рр.

Після розрахунку інтегрального показника виникає питання, в якій мірі індивідуальні значення кожної складової ресурсного потенціалу відрізняються між собою та від середньої, тобто визначимо коливання навколо

таємось формулами дисперсії та середнього квадратичного відхилення.

Дисперсією називають середній квадрат відхилень індивідуальних значень ознаки від середньої арифметичної. Для її розрахунку використовують наступну формулу:

$$\sigma^2 = \frac{\sum(x-\bar{x})^2}{n} \quad (4)$$

Середнє квадратичне відхилення одержують шляхом добування кореня квадратного з дисперсії:

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2} \quad (5)$$

Змістовне значення середнього квадратичного відхилення полягає в тому, що воно показує на скільки в середньому відхиляються індивідуальні значення варіант від їх середнього значення. Середнє квадратичне відхилення є критерієм надійності середньої. Чим менше воно, тим краще середня арифметична відображає всю досліджувану сукупність (табл. 5).

було розраховано комплексний інтегральний показник ресурсного потенціалу досліджуваного підприємства будівельних матеріалів:

$$КП_{pi} = \sum(*I_{mr}, *I_{nmr}, *I_{fr}), \quad (6)$$

де $*I_{mr}$ – обернений інтегральний показник матеріальних ресурсів;

$*I_{nmr}$ – обернений інтегральний показник нематеріальних ресурсів;

$*I_{fr}$ – обернений інтегральний показник фінансових ресурсів.

Отримані розрахунки ТДВ «Івано-Франківськзалізобетон» за 2009-2014 роки наведені на рис. 2.

Вище наведений графік свідчить про різкі зміни інтегрального показника ТДВ «Іва-

Таблиця 5

Результати показників варіації по кожній складовій ресурсного потенціалу

Показники	Дисперсія	Середньоквадратичне відхилення
▲ I м.р.	0.264005	0.513814103
▲ I н.м.р.	0.211071	0.459424745
▲ I ф.р.	0.028703	0.16941939

Оскільки, середньоквадратичне відхилення кожного з досліджуваних ресурсів характеризується найменшою величиною, то це означає що індивідуальні значення інтегрального показника не суттєво відхиляються від їх середнього значення. В цілому можна узагальнити, найбільш виважена політика керівництва підприємства здійснюється у сфері фінансів, що підтверджується незначною дисперсією інтегрального показника фінансових ресурсів протягом аналізованих періодів.

Вказані досліджувані ресурси, а саме матеріальні, нематеріальні і фінансові розглядаються як структурні компоненти ресурсного потенціалу. Відповідно до авторських позицій трактування сутності об'єкта дослідження

но-Франківськзалізобетон» протягом 2009-2014 рр.

З метою автоматизації вище проведених розрахунків та удосконалення аналітичного забезпечення системи прийняття рішень було розроблено програму на базі пакету прикладних програм Microsoft Excel. Це дає можливість миттєво отримувати необхідні результати та приймати на основі них ефективні управлінські рішення.

IV. Висновки. На сучасному етапі не існує єдиного комплексного методу оцінки ресурсного потенціалу підприємства. Досить прийнятним у цьому випадку є метод оцінки ресурсного потенціалу підприємства на основі

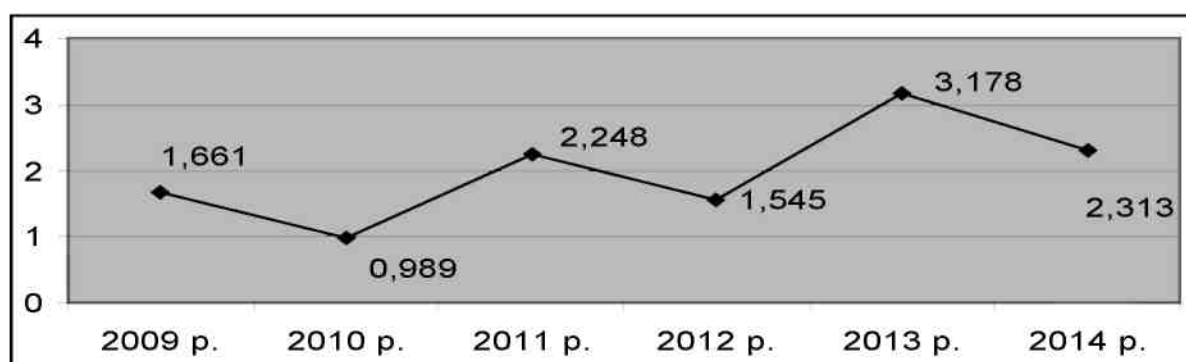

Рис. 2. Комплексний інтегральний показник ресурсного потенціалу ТДВ «Івано-Франківськзалізобетон» за 2009-2014 рр.

розрахунку інтегрального показника. Вважаємо, такий підхід дозволяє узагальнювати багатогранність об'єкта дослідження, здійснювати моніторинг його наявності і використання, виявляти можливі відхилення та приймати відповідні управлінські рішення.

1. Шаманська О. І. Сучасні підходи до оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1860>

2. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін, Е. В. Негашев. – М.: ИНФРА – М, 2000. – 208 с.

3. Мосьондз О. Б. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність і необхідність підприємства. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1016>

4. Прохорова В. В. Методичні основи побудови інтегральних та рейтингових оцінок економічних систем підприємства. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <chrome-extension://oemmnecbldboiebfnladdacbfmadadm/http://cyberleninka.ru/article/n/methodical-bases-of-construction-of-integral-and-rating-estimations-of-economic-systems.pdf>

5. Лугінін О. Є. Статистика: підручник / О. Є. Лугінін, С. В. Білоусова. – К: Центр навчальної літератури, 2005. – 580 с.

УДК 65.011.12

Богайчук І. В.

ВИТРАТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ

У статті досліджено теоретичні питання сутності витрат на сільськогосподарських підприємствах, а також нові методичні підходи та практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку і аудиту витрат на сільськогосподарських підприємствах. Розглянуто організаційно-методичні засади обліку і аудиту витрат, витрат, обґрунтовано пропозиції щодо їх вдосконалення.

Ключові слова: витрати, витрати на сільськогосподарських підприємствах, операційні витрати, витрати виробництва, аудит, управлінський облік.

I. Вступ. Процес виробництва в аграрному секторі вимагає особливої уваги з боку бухгалтерів, особливо у частині витрат, що є однією з найскладніших ділянок облікової роботи. На відміну від багатьох інших галузей, сільське господарство має певні особливості, які суттєво впливають на виробничі відносини та економічні показники діяльності працівників, зайнятих у ньому. До них належать: кліматичні та погодні умови, сезонний характер, найважливішим засобом виробництва виступає земля, ефективність виробництва залежить від якості самої землі тощо.

II. Постановка проблеми. В економічній теорії існують різні підходи до визначення витрат. Так, прихильники теорії трудової вартості (А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс) вважали, що втілена у товарі праця складає зміст *витрат виробництва*.

Проблема термінології, організації та обліку витрат є предметом дискусії науковців. У сучасній науці поняття “витрати” має різне значення.

О. І. Коблянська розглядає *витрати* як найважливішу частину фінансової діяльності підприємства, тому слід знати порядок їх здійснення, обліку і розподілу [1, с. 190]. На думку М. Ф. Огійчука, *витрати* – це використані у процесі виробництва різні речовини і сили природи на виготовлення нового продукту праці [2, с. 554]. В. А. Дерій *витратами* називає повністю або частково використані у процесі господарсько-фінансової діяльності підприємства запаси, оборотні активи, трудові й інтелектуальні ресурси, а також зменшення (погашення) зобов'язань підприємства перед бюджетом, кредиторами та іншими юридичними і фізичними особами [3, с. 158].

Згідно П(С)БО 16 “Витрати” *витрати звітного періоду* визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [4].

Дослідження природи витрат у сільськогосподарському виробництві повинно забезпечувати оперативне, достовірне та повне надходження інформації щодо кількості, вартості одержаної продукції (виконаних робіт і наданих послуг), трудових, матеріальних